



მთავარი კომიტეტის ორგანო

№ 446

სამხარეთი, აპრილის 17

1923 წ.

კომუნისტური გზით

ფასი 10,000

გაზეთი „საბჭო“ ღირს 10,000 მან.

განცხადება... 1 გვ. 50,000 მან.

რუსეთის კომპარტიის მე-12 ყრილობა.

15 აპრილიდან რუსეთის კომპარტიის 12 ყრილობა შეუდგებოდა თავის მუშაობას.

რუსეთის კომპარტია არის ტონის მიმდევარი უშუალო ხელმძღვანელი საბჭოთა რესპუბლიკების პოლიტიკური მუშაობის, იგი იმუშავებს სახელმძღვანელო დირექტივებს და ამდენათვე რუს. კომპარტიის 12 ყრილობას ჩვენთვის არა აქვს მნიშვნელობა მარტო საგარეო პოლიტიკის სფეროში.

დემკრატიული წყობილება, რომელიც განსაზღვრული კლასის ინტერესთა მიხედვით მიმართავს საზოგადოებრივ ცხოვრებას და ამ მთავარ ინტერესს უთანხმებს სხვა ძალების მუშაობას, განსაკუთრებულ როლს ასრულებს დემკრატიის მესაქე პოლიტიკურ პარტიას. არსებითად იგი ხდება პოლიტიკური მუშაობის მესაქე და ხელმძღვანელი და ამდენათვე მისი პოლიტიკა და ტაქტიკა ზნობად გამარჯვების თავდება.

ჩვენ ხაზი ვაუსვით სიტყვას „ზნობად“ იმ მოსაზრებით, რომ ვერც ერთი ხელისუფლება, ვერც ერთი პოლიტიკური პარტია სახელმწიფოებრივი აპარატის მმართველი, ვერ შესძლებს თავის ძალა-უფლებების შენარჩუნებას, თუ მან რეალ ძალთა განწყობის ხელმძღვანელობა ერთი მხრით აქტიულოდ მოქმედებდა და მტკიცე ორგანიზაციით, ხოლო მეორე მხრით რეალურ ძალთა ანგარიშის გაწევით.

როგორცდაც აქტიული არ უნდა იყოს პარტიების როლი ისტორიის პროცესში, პარტიებმა მარტო, ვინდ—პარტიებმა განსაზღვრული ჯგუფი ვერ შექმნის ისტორიას.

რუსეთის რევოლუციამ ეს ნათელი და ცხადი გახდა. ყოველივე ეს იმისთვის აღენიშნება, რომ რუსეთის კომუნისტურმა პარტიამ, მიუხედავად მრავალი შეცდომისა, შესძლო რევოლუციის განვითარების ხელმძღვანელობა ერთი მხრით აქტიულოდ მოქმედებითა და მტკიცე ორგანიზაციით, ხოლო მეორე მხრით რეალურ ძალთა ანგარიშის გაწევით.

„სამხედრო კომუნისტები“ კომუნისტები ვადა-

სვლა შეუძლებელი გახდა და კომპარტია 10 ყრილობაზედ უკან დაიხია ახალი ეკონომიური პოლიტიკის შემოღებით, მაგრამ ეს უკანსვლა წინსვლის თავდები იყო და არის.

დღეს მე-12 ყრილობაზედ განსაკუთრებულ ყურადღებას იპყრობს ნაციონალური საკითხი. ეს არა ნაკლებ მნიშვნელოვანია, ვიდრე ახალი ეკონომიური პოლიტიკის საკითხი. მიტომ არის, რომ მოსკოვის „პრავედა“ საეკონომიური დამატებასც დაუთმო ადგილი, სადაც ყრილობის საკითხებზე დისკუსიაა გამართული. ამ კამათში საბატიო ადგილი უჭირავს ნაციონალური საკითხს და რესპუბლიკათა დაკავშირების ფორმების გარჩევას.

ჩვენ ამას წინეთ აღნიშნული გეგმით რუსეთის კომპარტიის ცეკას მიერ მიღებული თეზისები ნაციონალური საკითხის შესახებ, სადაც ნაციონალური ერთეულების თანასწორ წარმომადგენლობის პროექტი არის შემუშავებული. ყოველივე ეს მოწმობს იმას, რომ ერთა ურთიერთობის საკითხი, სახელმწიფოთა დაკავშირების ფორმის ხელახალი გამოუმუშავება მე 12 ყრილობის მიერ მიიქცევს სერიოზულ ყურადღებას.

ჩვენ ვფიქრობთ, რომ როგორც ეკონომიური სფეროში საჭირო გახდა რევიზია და უკან დახევა, რაც არსებითად რევოლუციის ინტერესებისათვის მეტად ღირებულად იყო და არის, ისე ნაციონალური საკითხშიც საჭიროა უკან დახევა ცენტრალისტური ტენდენციებიდან, რაც მოგვცემს მეტ მეგობრულ ურთიერთობას რესპუბლიკათა შორის, მოსკობს რუსული შოვინიზმის ნაშთებს და ფართო ასპარეზს მისცემს ნაციონალურ კულტურ განვითარებას.

ამ. ლ. ტროცკი ამას წინეთ სწერდა, რომ სამეურნეო ცენტრალიზაციისთან უნდა შევთანხმდეთ ნაციონალურ-კულტურულ დენცენტრალიზაციას ჩვენ მაშინ გავარჩიებთ ამ დებულების აზრი და ესააღარ გავიშორებთ, ვიტყვიტო მხოლოდ, რომ დენცენტრალიზაციის პრინციპი უკვე ნაციონალურ-კულტურულ სფეროში გამოძახილს პოულობს და საქმიოდ საგრძნობლად ხდება უკიდურესი ცენტრალიზმის მიერ გამოწვეული შედეგების მიუღებლობა.

მე-12 ყრილობისათვის მორიგი საკითხია ნაციონალური საკითხი და ჩვენ ყრილობის მუშაობა დაგვაჩანებებს, თუ როგორ ვადაწყვეტს იგი მას.

ყველამ კარგათ ვიცით, რომ არაფერი ისე არ აფერხებს ეროვნულ ყალბ თავმოყვარეობის მოსპობას, როგორც მმართველ ხელისუფლების მიერ ერების მოსწრაფებათა შეზღუდვა.

ჩვენ უკვე გამოვცადეთ ეროვნულ შეღავათების პოლიტიკა და ეს უნდა დავიცვათ იმ დრომდე, სანამ არ შეიქმნება სათანადო ისტორიული პირობები, რომლებიც მშვიდობიანათ მოსპობენ ეროვნულ იმპერიზმს, უნდობლობას და ფოველივე იმას, რაც აფერხებს ყველა ერების მჭიდროთ გაერთიანებას, მშრომელთა ერთ მთლიან ოჯახში.

შეიძლება გვეთხრონ, რომ ამ შეღავათების დაშვებით ჩვენ „გზრდით და ვაქეზებით წვრილ-ბურჟუაზიულ ნაციონალიზმს“.

საჭიროა დამოძაბა, უპასუხებთ ჩვენ, და შეიძლება—ვაქეზებაც ზოგიერთ შემთხვევებში, და ამით ჩვენ უფრო ჩქარა ვადავლახავთ ერთმანეთს არსებულ უნდობლობას; ამით ჩვენ შევძლებთ წვრილ-ბურჟუაზიულ ნაციონალიზმის ძირიან-ფესვიანათ ამოგდებას.

ეროვნულ უნდობლობის თავის დროზე გათვალისწინება (და არა მისი გამოწვევა) სრულებითაც არ ნიშნავს იმას, რომ შენ თვითონ უნდა გახდე ნაციონალიტი.

„კავშირში ცალკე რესპუბლიკებად შესვლა—გვეუფლებინ ჩვენ.— ეს ნიშნავს რესპუბლიკების დაწყებულ გაერთიანების ხელის შეშლას“.

ეს ნიშნავს „რუსეთის საბჭოთა ფედერაციული, სოციალისტურ რესპუბლიკად ნაგანგებო რუსეთის ცენტრალურ აღმასრულებელ კომიტეტის და სახალხო ომისარა საბჭოს გამოყოფას“—ო ამბობენ ისინი.

მართალია ეს თუ არა?

ჯერ ერთი ის, რომ თუ ავტონომიური რესპუბლიკებიც რუსეთის საბჭოთა, ფედერაციული სოციალისტური რესპუბლიკებიდან ვადავლენ სოციალისტურ საბჭოთა რესპუბლიკების კავშირში, რუსეთის სოც. ფედ. საბჭოთა რესპუბლიკაში მაინც რჩება ავტონომიური ოლქები, რომლებშიც ცხოვრობენ უცხო პატარა ერები. მაშასადამე, ჩვენ გვეჩვენება მაინც რუსეთის რესპუბლიკა და არა რუსული რესპუბლიკა.

შემდეგ, თუ რუსეთის სოც. ფედ. საბ. რესპუბლიკის შემადგენლობიდან გამოყოფთ ავტონომიურ ოლქებს (რაც არავის არ მოსვლია თავში) მაშინაც არ იქნება წმინდა რუსული რესპუბლიკა, ვინაიდან რუსეთის მიწა-

წყალზე მაინც დარჩება არა რუს მცხოვრებთა დიდი რიცხვი, რომელსაც განაგებდეს რუსეთის რესპუბლიკის ხელისუფლება და მის განმგებლობის ქვეშ იქნება.

ამ რიგად გამოქმა „რუსული რესპუბლიკა“ არ არის სწორი თვის შინაარსით და მნიშვნელობით და ყოველ შემთხვევაში ჩვენ გვჩნება რუსეთის რესპუბლიკა.

რაც შეეხება იმას, რომ „ფედერაციის დაორღვევა არის რეაქციონური ნაბიჯი“, ჩვენთვის სრულიად გაუგებარია საიდან შეიძლება ამ დასკვნის გამოყვანა.

ყველამ ვიცით, რომ გაერთიანება არის წინსვლა.

მაგრამ გაუგებარია რატომ უნდა ჩაითვალოს რეაქციონური ნაბიჯად ის, რომ რესპუბლიკები ცდილობენ გაერთიანდეს ყოველგვარ ფედერაციულ დაბრკოლებათა გარეშე.

რესპუბლიკები გამოდიან ერთ გაერთიანების მიზანთგვის, რომ შევიდენ მეორე გაერთიანებაში, რომელიც უფრო დიდია, უფრო შეკავშირებული.

იმის ნაცვლო, რომ ჯერ მოხდეს ცალკე ჯგუფების განკერძოებული გაერთიანება, ხოლო შემდეგ შეაკავშირო ეს ჯგუფები ერთ მთლიან კავშირში, უკეთესი იქნება დაუშვებო ისინი უშუალოდ სხვადასხვა თანაბარ პირობებზე, შევიდენ სოციალისტურ რესპუბლიკების ერთ საბჭოთა ოჯახში და სწორედ უფრო მჭიდრო და უშუალო გაერთიანებისა და შეკავშირების დასამყარებლად საჭიროა ყოველი ერთი გავანთავისუფლოთ განკერძოებულ ფედერაციისთვის.

ჩვენ გვგონია, რომ სწორედ ახლო განკერძოებულ ფედერაციების არსებობა არის რეაქციონური ნაბიჯი უკან.

„ამ გვარად რესპუბლიკების სოც. საბ.“

ჩვენ კავშირში ცალკე შესვლა ამარტივებს ჩვენი სახელმწიფოს აგებულებას, აუშჯობებს სახელმწიფო მართვა-გამგეობას, და მათხადაამე აშკარაა რომ სოც. საბჭ. რესპუბლიკების კავშირში რესპუბლიკების ცალკე შესვლის საკითხი უნდა დაუყოვნებლივ დადებით გადაწყდეს“.

როგორც შეითვალეს ხელდას ჩვენ აზრს ამიერკავკასიის და საბჭოთა რესპუბლიკების დაკავშირების საკითხში ეხლა ზოგიერთი კომუნისტები იზიარებენ. ენახათ კიდევ რამდენ ხანს შეაფერხებს ერთა ნორმალური ურთიერთობის დამყარებას თეორიული ჯიუტობა.

კეპლერის თეორიის დაპრაქტვა.

კეპლას, 15-ს აპრილის, დაკრძალულ იქნა სომხეთი პოეტო ოვანეს თუმანიანი. დაკრძალვას დაესწარა დიდძალი ხალხი. „პაპარტანის“ (სომეხ ხელოვანთა სასახლე პეტრე დიდის ქუჩაზე) დარბაზი, სადაც იდგა მგოსნის ცხედარი დაფარული ცოცხალი ყვავილებით, სავე იყო განსვენებულის ნათესავებით, სხვა და სხვა საზოგადოებრივი დაწესებულებათა და ხელუფლების წარმომადგენლებით და კერძო პირებით.

დღის 12 საათზე დაიწყო სამოქალაქო პანაშვიდი სამგლოვიარო ჰიმნით და მომღერალთა გუნდმა შესართა ავრეთვე შოპენის სამგლოვიარო ჰიმნი. განოსათხოვებელი სიტყვები უთხრეს ამბარულშიანმა (კ. ა. ა. კავკ. კომიტეტის თავმჯდომარე) რუსულად, მარქარიაანმა (სომხეთის მთავრობის მხრივ) სომხურათ, საქართველოს სახ. განათლების კომისარიატის მხრივ მარია ორახელაშვილმა; საქართველოს მწერალთა კავშირის მხრივ, რომლის მართველობა დაესწრო მივლი შემაღვანელობით, გრიშაშვილმა და პოლო იაშვილმა, სომხურ გაზეთ „მარტაკო“-ის მხრივ ს. ერზინკიანმა. ყველა ამათ დიდი სიმწუხარე გამოთქვეს პოეტის სიკვდილის გამო, რადგან განსვენებული იყო დიდი ნიჭის პატრონი და ერთა სოლიდარობის მატარებელი.

„პაპარტანის“ დარბაზიდან ცხედარი გამოასვენეს პოეტებმა.

პროცესიის წინ მიქმნდათ პეშვებს გვირგვინები, რომელთა რიცხვი უდრიდა 25-ს. ამ გვირგვინებში, სხვათა შორის, იყო ხარკოვის სომეხ მწერალთა, ადრებეიჯანის სახ. გან. კომისარიატის ხარკოვის დამატებულ საზოგადოების და სხ. მიერ გამოგზავნილი გვირგვინები.

განსვენებული მგოსანი ოვანეს თუმანიანი დაიკრძალა ხოჯივანქის სასაფლაოზე. სასაფლაოზე გამოსათხოვებელი სიტყვები სიტყვებს ლეო ბაბახანიანმა სომეხ მწერალთა ამხანაგობის მხრივ, პოვეიანმა ლორელების მხრივ, ლ. შავგრიდანიამ პაოროს აღმასრულებელი კომიტეტის

პირისა

რუსეთის კომპარტიის ყრილობის წინ დიდი მხადება სწარმოებს. ამ მეთორმეტე ყრილობას განსაკუთრებული მნიშვნელობა ეძლევა, ვინაიდან მან თავი უნდა დააღწიოს გაცილებით მეტ შეცდომებს, ვინდ წინა რომელიმე ყრილობამ. ამ ყრილობამ უნდა ვადასინჯოს დიდი საორგანიზაციო საკითხები, როგორც პარტიული, ისე სახელმწიფო და საკავშირო.

საორგანიზაციო საკითხები, თითქოს არ უნდა იყოს ასე დიდ მნიშვნელოვანია, იფიქრებს მკითხველი,—მაგრამ მას უნდა ახსოვდეს, რომ საჭივ შეეხება რუსეთის კომპარტიას, რომელსაც ისეთ დროს და ისეთ პირობებში უხდება უდიდესი რევოლუციის ხელმძღვანელობა, რომ მეუდამ აუარებულ შეცდომებთან აქვს საჭივ.

ასეთ პირობებში მხოლოდ მტკიცე ორგანიზაცია არის ერთად-ერთი იმედი ვადარჩენისა. ესაა რომ საორგანიზაციო საკითხებს პირველ რიგში აყენებს. ორგანიზაციულად სუსტ პარტიას ვერ უშველის ვერავითარი იდეოლოგიური სისწორე და პირიქით იდეოლოგიურ სისუსტეს და, თუ ვინდ, უთვალავ შეცდომას-სისულელებსაც არა აქვს გამანადგურებელი მნიშვნელობა პარტიისათვის, რომელიც ორგანიზაციულად საქმიოდ მტკიცეა.

რამდენი შეცდომა, რამდენი ვადატრიალება მოახდინა კომპარტიამ თავის მოქმედებაში და მუდამ გამარჯვებული გამოვიდა. კომპარტიის შეცდომების არ ეშინია; ეტებს მას და ებრძვის. სულ სხვა საკითხია, რად მოსდის პარტიას ამოდენა შეცდომები...

ეხლაც, მეთორმეტე ყრილობის წინ ითვალისწინებენ დაშვებულ შეცდომებს და იკვლევენ სწორ გზას. ერთი ასეთი დიდი საორგანიზაციო შეცდომა დაშვებულია საბჭოთა რესპუბლიკების დაკავშირების ძირითად საფუძვლებში, რომელსაც ეხება ამხ. ბ. კვირკველია ვაზ. „პრავედას“ № 75-ის დამატებაში: ყრილობის წინასწარი სადისკუსიო ფურცელი № 34.

საბჭოთა რესპუბლიკების კავშირის მოწყობის საფუძვლად მიღებულია სამი ძირითადი დებულება: მიღებულია წარმომადგენლობა:

1 ცალკე რესპუბლიკების.

II ფედერაციების (საბჭოთა რუსეთისა და ამიერკავკასიის ფედერაციების წარმომადგენლობა) და

III მცხოვრებთა რიცხვის კვლობაზე. ამ რიგათ ყოველ რესპუბლიკის მიმართ მიღებულია მცხოვრებთა რიცხვის მიხედვით წარმომადგენლების დებულება, და ამივე დროს კავშირის ორგანიზაციის საფუძვლად დამატებით მიღებულია ორი სხვა დებულება:

1) ცალკე რესპუბლიკების და ფედერაციების წარმომადგენლობა.

აქ წინააღმდეგობა არის და ერთის მაგივრათ ორი.

პირველი: ზოგიერთი რესპუბლიკა წარმოდგენილია პირდაპირ, ზოგიერთი კი ფედერაციის საშუალებით.

მეორე: ამიერკავკასიის რესპუბლიკების უფლებები შეკვეცილია და იმათ ისეთივე უფლება ენიჭებათ, როგორც ავტონომიურ რესპუბლიკებს“.

პროპორციული წარმომადგენლობის წინააღმდეგი არაა ავტორი, მაგრამ რაც შეეხება კავშირის საფუძვლად ორი პრინციპის დადებას: პირდაპირ რესპუბლიკათა და ფედერაციათა კავშირის,—ავტორი ამის წინააღმდეგია და მოითხოვს ერთი საზომით ხელმძღვანელობას.

„სხვა და სხვა ერების ცალკე რესპუბლიკებთ კავშირში შესვლა ამარტივებს სახელმწიფოს ორგანიზაციას: იხიობა ზოგიერთი სახელმწიფო ორგანოები, როგორიც არის ფედერაციული ხელისუფლება; მეორე ჩვენ გვეჩვენება სრულიად გაერთიანებული სახელმწიფო (სამი საფუძვრის ნაცვლად იქნება ორი საფუძერი).

მესამე, ჩვენ ამით არ შევლახავთ ცალკე ერების მოსწრაფებათ.

ამ გარემოებას ჩვენის აზრით, დიდი მნიშვნელობა აქვს

*) ამონაწერებისათვის ვსარგებლობთ ვაზ. „მე-12“ თარგმანით.



ამიტომ საჭიროა ზედაპირზე მიწის მუშა არ დაეცალოს ნიადაგს ქვეშის კეთება, რათა ხელი შეუწყოს პერსონალის ნიადაგში თავისუფლად მოძრაობას.

მიწის მუშა კარგად იქნება, რომ თუ მოსტენვას ან კიდევ სიმინდს არ მოულოხნა და არ გაუფხვიერა ნიადაგის ზედაპირი, სასურველი მოსავალი არ მოუფიქრება.

ბოსტნის და სიმინდის გათხრება ადვილი საქმეა, მაგრამ ეს ადვილი არ არის პურეულობის ყანაში, თუმცა აქაც შეიძლება ზოგიერთ რამის გაკეთება.

დათხრების მიხედვით აქ შეიძლება ჯგუფის გაზაფხულზე დაფარვა.

დიდი ხანია ეს ნაცადია განათლებულ და გამოცდილ მეურნეობისაგან და შედეგებით კმაყოფილები არიან, დაწინაურებულ მეურნეობაში გაზაფხულის ფარცხვას უკვე მაგრამ აქვე მოკიდებული ფენი ეს იშვიათად მოხდება, რომ მიწის მუშა, თუ კი ეს საჭიროა, არ დაფარვას გაზაფხულზე თავისი შემოდგომის ჯგუფი.

თავდაპირველად ყველას ეწინააღმდეგება ამა და ეგვის თვალთ შეხრებდნენ, მაგრამ ეს ყველა დარწმუნდა მისი სარგებლობაში ეწინააღმდეგება, რომ ფარცხი ჯგუფის გადამამტვრედა; მაგრამ ეს შემცდარი აზრია.

გაზაფხულზე ჯგუფი უნდა იფარცხებოდეს, მსუბუქად, ისე რომ ფენებს ნაკლებ ვაკარებოდეს. ამგვარი ფარცხის კბილები ჩვენს ნიადაგს პირს რასაც დიდი სარგებლობა მოაქვს ჯგუფისათვის.

ფარცხის კბილები, რომ ღრმად არ მოდიოდნენ ნიადაგში, ამისათვის ფარცხის მოკლებულ კბილების წვერებს უკან მოაბრუნებენ, მაშინ ეს კბილები ჩვენს მარტო ნიადაგის დაფარულ კანს.

ჩვენ მიწის მუშას თუ ამაში ეკვი შეაქვს და ყოყმანობს, უნდა მიმართოს ცდას. მას შეუძლიან ეს სვადოს პირველ წელს ყანის პატარა ნაწილებზე, ცდა ბედის მონახვევია" — იტყვიან და ჩვენც უნდა ვცადოთ.

შეიძლება ზოგიერთი მცენარის ფენი ფარცხის კბილისაგან დაზარალებულ, მაგრამ საზოგადოებო სხვა ფენები ამ ზარალს აუნაზღაურებენ.

შეიძლება ნუ დაიფიქრებთ, რომ მსუბუქ მუშა ნიადაგის ჯგუფის დაფარვა არ ესაჭიროება.

ნ. ალი.

(მიწის მუშა)

თიხა.

თიხის ნიადაგი წმინდა თიხისაგან არააღეს არ შესდგება; რომ ავიღოთ ერთი გირვანჯა თიხა და გავსინჯოთ ის, აღმოჩნდება, რომ შიშ 30-35 მისხალი თიხაა, დანარჩენი კი სილა. თიხის ნიადაგი არის სველი და წებოვანი, რის გამოც მტრის მტერი მძიმე დასაძრავებელია. ასეთი ნიადაგის მიწისაგან, ვინაიდან მას ძვრების თვისება აქვს, შეგვიძლია სხვადასხვა სახე ვავაყოთოთ. თიხისაგან ვაკეთებულ ბურთი მიწას ან კვდილს, რომ მავრათ დაეკრათ, ის არ დაიფიქრება, არამედ ან გაჩრტვდება და ის ვახდენს. თუ თიხა სველია, სხვადასხვა საფენს თავისუფლად მიეკრის ხოლმე, განმარტა თიხა ქვასაგან მავრათ და მწელი დასამტვრევი.

აღნიშნული თვისებების გამო თიხა ნიადაგი ცუდი დასაძრავებელია და მუშებისაგან დიდ შრომას მოითხოვს. სისველის დროს ეცურის ხოლმე საშუალო იარაღებს, ხოლო სიმშრალისას ქვასაგან მავრათ და მისი დაპყვების არ შეიძლება. ამისათვის საჭიროა თიხის ნიადაგის გამოშრობის თვალსაზრისით ვაფიქროთ და როდესაც იმდენად გამოშრობა, რომ ცოტადიანი სისველე კიდევ შეჩვენება, თიხის ნიადაგში პერსონალის ჩასვლა ხელს ძლიერ უშლის. თუ ასეთი ნიადაგი დაფარულია ან ამოვიდა მცენარე, ის მიწიდან ვერ მიიღებს საჭირო საკვებ ნივთიერებას და ვერც სასუნთქათ პერსონალს. ამისათვის ყუილეულები ჩვენი გლენი თიხის ნიადაგის დამუშავების სათანადო ყურადღებით მოვლენ, რათა ცუდი დროს არ იქნეს დამუშავებული და სარგებლობის მიხედვით ზარალი არ ნახოს.

დამუშავება უნდა მოხდეს სრული სიმშრალისა და მიწა დაიფიქრება წვილი-წვილი პერტებით. ამ შემთხვევაში წყალი ვატანს სიღრმეში და მცენარე უწყობით აღარ შეწყუდება. თიხა ნიადაგის მიწა თუ ძალიერ წვილით დაიფიქრება, წვილის დროს ზედა პირი იტლივდება. წყალს ქვეშ არ ვაფიქრებ და თუ ნიადაგი ფერდია თავივე დაქარაღება და დაეკარება, ბოლო ნიადაგი თუ ვაკე, მალე ამოვრება და ორქალთ იქვეა ციდი ნიადაგი კი, ძალიერ უწყობით დარჩება, რაც მცენარისათვის აუტანელია.

თიხა თუ გამოშრება, ნიადაგი სასტიკად დასქდება ხოლმე და მცენარეულობას დიდად ავნებს.

მაგრამ გარდა ამ თვისებებისა თიხა ნიადაგს დადებითი თვისებაც აქვს. თუ ნიადაგი კარგი და მუშავებულია და მისი ქვედა ფენი წყლით გამძლიარა, გოლგის დროს ერთაშით არ გამოშრება ხოლმე და მცენარეს დიდი ხნის განმავლობაში აწვდის საჭირო სისველეს—წყალს.

ყველა ზემო ნათქვამიდან სჩანს, რომ თიხა ნიადაგი დამუშავების მოთხოვნს პერტ ყურადღებას და შრომას ვიდრე სხვა რომელიმე ნიადაგი.

როგორც ვიცით, თიხა ეწინააღმდეგება წყალს. ამისათვის თავისუფლად შეგვიძლია თიხა ნიადაგს ერთაშით ბლომად ნაკელი-სასუქი—დაეყაროთ. მცენარეთა მასაზრდობელი ნივთიერება, რომელიც სასუქში უხვადაა არ დაეკარგება და ნიადაგის მოსავლიანობა რამდენიმე წლით გამოკეთდება. ეს მისთვის, რომ თიხა ნიადაგში საპირველ სრულყოფილითა გამოკეთდება; საჭირო პერტი ნიადაგის სიღრმეში ვერ აღწევს და სასუქის ლობა ნელ-ნელა მიმდინარეობს, რის გამოც თიხა ნიადაგის გამოხიერება ვერცხდება რამდენიმე წლით. თუ მიწა დამუშავებულია სასუქის, ლობა ჩვენს ტემპით მიმდინარეობს და ნიადაგი პირველი წლიდან ის კარგ მოსავალს იძლევა.

გარდა თიხა ნიადაგისა შრომით გვხვდება აგრეთვე თიხარი, რომელშიაც ბლომად ურეგია სილა, ასეთი ნიადაგის მიწა არ არის წებოვანი და დამუშავებისათვის არც მოითხოვს დიდ შრომას.

როგორც აღნიშნე თიხისა და თიხარის ნიადაგის ყველა ამ თვისებებს უნდა მივუძღვინოთ და ყურადღება. ნიადაგი დამუშავდეს სწორად იმ დროს, როდესაც სრულს სიმშრალეშია და დინამიკის (გასუქდეს) აღნიშნული წესით. თუ ეს მოთხოვნილება ვერსრულდება, ნიადაგი ბლომად იქნება სახიფათო, სისველე, საზრდო და პერტი; ყველა ეს კი, თავიდან მისი, რომ ნიადაგი კარგ მოსავალს მოგვცეს და მუშის შრომა უნაყოფოთ არ დაეკარგება. მაშ შეგი დაეკარგება მიწის დამუშავება!

ი. გოგორიშვილი.

(დასასრული იქნება).

სასამელ-საქმელი სოფლად

წყლის—შესახებ ჩვენ უკვე გვეჩვენა საუბარი. ახლა მოკლედ მიანიც აღვნიშნოთ საქმლის შესახებ.

იმერეთის ხალხი უხვად და მრავლად ხმარობს სხვა და სხვა სურნელოვან მწვანებს და ბალახებს, როგორც საქმელად, ისე შესანელებლად სხვა და სხვა საქმელებისა, რომლებიც ამის გამო გამოდის ფრად გემრიელი და ჯანსივების სასარგებლო.

სამწებაროდ, არაფერს ამის მსგავს ვერ ვხედავთ ქართლში ან კახეთში, ძალიან კარგი იქნება, რომ აღმოსავლეთ საქართველოშიც მიჩვეულიყო ხალხი სხვა და სხვა სურნელოვანი ბალახებით თავიანთ საქმეულებს უხვად შენელებს და შეკაზმებს, რადგანაც ეს იცავს ჩვენს სიძინებას და სისხლს სხვა და სხვა კვებისაგან და თვით სამწებაროდ მცენარეებსაც მოითხოვს ამას. ამიტომ მიმეჩვენება აქ ცნობილ მკურნალის რასპალიის დარბევა, თუ როგორ უნდა შიდადგებოდეს ჩვენი ყოველ ყოველ დღეში საზრდო. იმდენი ჩვენი მინილობისა და არ დაზოგვენ ამისთვის ამისთვის საჭირო შრომას და თავადვე გასწვნივს ახლავე, რომ ზაფხულში ბლომად მოაგვინარ ყოველგვარი სურნელოვანი მწვანეები—მწვანეილი და ზამთრისთვისაც უხვად შეინახონ იგი განმარტა.

თი სხვათაშორის რას სურს თვით მკურნალი რასპალიი ამის შესახებ: „მუცლის კიბეები გვერთან ჩვენს ნაწლავებს, როგორც წიწველები და საშინლადაც იცინ განმარტება. აღმართის საბედნიეროდ ბუნებამ თითქმის განგვ მრავლად გააჩინა სხვა და სხვა სურნელოვანი ხეები და ბალახები, რომლებიც გვაძლევს ჩვენ მწვინარ სახელებებს. ამათი ხმარება ყოველდღე სხვა და სხვა საქმელებში ადვილად ხოცავს ამ კვებისა და მწვინარ იცავს ჩვენს სტრანეს მათთან, ამიტომ უკლებლად უთუოდ შეინახეთ და მოკაშით თქვენი ყოველი საქმელი სხვა და სხვა სურნელოვანი სახელებით. თორემ წინააღმდეგ შემთხვევაში მუცლის კიბეები ისე გაიზარდება, რომ სრულიად შეუმწვინელად გამოგაღამებთ სიცოცხლესა...“

თი ამის მავალთა: ქალიც კალკულში (ინდოეთის დედა-მალაქაში) ერთი კაცი უფროდ ვარდაცვალა. აქიბნება გასჭრეს მიცვლებული, რომ გაეგათ მიწიში უცარი სიკვდილისა და აღმოჩნდა, რომ ერთი ჯი შეეკებოდა ნესტოში გაფიქრებულიყო, ერთი პირში, ერთი კუჭში, თიხა ნაწლავში და ოთხი კუჭი ზედ სასულე ყველან მოკვდილიყო, მათი დაფარვათ პერსონალის ჩასხლეული ადგილი და ამ ნიარად გაეცვლათ კაცი.

საბედნიეროდ ბევრი ავითარული არავითარ ყურადღებას არ აქცევს თავის თავს, თუმცა ყოველ აქის სულ ადვილად შეუძლიან განათვისულები კაცი კუჭისაგან და თითქმის ადვილად მორჩენს მათთან, თუ იზარებს საჭმელებში სურნელოვან სახელებსა...

დასასრულს არ უნდა მოვივილოთ ზედმეტ მზარუნელობას კანა-სამხე. წესიერი კანა-სამხე მავარი პირობაა სიცოცხლისა.

საზოგადოებო კი მოკლე მუდამ უხვად უნდა შეინახეთ და მოკაშეთ სახელოთ ზიარით, ტარხუნით, დაუნის ყოთით, პილიპით, წიწვილი, ნიხაკით და სხვა.

შემწვინი ავები უნდა მოითხოვო მღოვების მიგარი საწებლოთი (წვილით), ყოველი სხვა შემწვინარ, მტრადიერ დროის ხორცისა. უხვად უნდა შეინახოთ ზიარით, დაუნის ყოთით, პილიპით და შეწვის დროსაც ობდინევირებ მოახსნათ თავისივე წვენი.

კამეთ იმდენი, რამდენიც საჭიროა შიმშილის მოსაკლავად, საჭიროა ცუდა საქმელებისა. ნურასოდეს ნუ სჭამთ, თუ მალა არ გაქვთ. კამის მერე ნახევარი საათი მიანიც შეისვენეთ და მერე შეგიძლიანთ მუშაობა განაგრძოთ ან მისდავთ ჩინურ

შემდეგ ანდაზას; კამის მერე სამისი ნაბიჯი ვაი-არეთ და იშვიათად დაეკარგებით ავითიქეთა წამლების დახმარებით. ვინც ღვინოსა სვამთ, უთუოდ წყლით სვით, მეოთხედი ღვინო იყოს. სამი წილი

ს. დიდი-ჯიხანიში მთელს ქვემო იმერეთში დიდი-ჯიხანიში ყველაზე უდიდეს და თითქმის, ერთად ერთ სინინთან მხოლოდ.—შემდინარეს სოფლად ითვლება მცხოვრებთა რაოდენობით და სიმწვინარ ნიადაგის სინიყვირითა და მოსავლით. 1918 წლიდან ეს სოფელი უკვე დაბათ იწოდება და მართლაც სხვა განქალაქებულ სოფლებთან შედარებით დიდი-ჯიხანიში ღრისკული დაბაა სოფელს ძველადვე ამშვენებდა მრავალი სკოლები; რეგულირების პირველ წლებში, ადგილობრივი უმდიდესი პირველ-დაწყებითი სასწავლებელი გიმნაზიით გადაკეთდა, რომელსაც ამ ბოლო წლებში სრული რეაქციის უფლებაც მიენიჭა.

ამ ეპოქაში გიმნაზია გადაკეთებულია ტენიკუ-მით და ოთხ-კლასიანი კურსის ნორმალურ სემინარიით, რომელთაც თავთავისი საკუთარი მოწოდებები აქვს. სასკოლო-საზოგადო ბაღს ამშვენებს ძველად-ძველი წიგნთსაცავი სამკითხველო. რომელიც სამწებაროთ ეხლაც პირველადი მდგომარეობაშია. განთავსებული თავის დროზე ვერ მოდის და ყველა ქართულ-რუსული ორგანიზაციის პირველი თაობა იქ უნდა ტრიალებდეს და იზიდავდეს შემეცნების-კენ-შეგნების მოწოდებულ გლეხობას და განსაკუთრებით სოფლის ფხიზელ ახალგაზრდობას.

სოფელს წარსულში მუდამ ჭყალებია დრამატრული დასი, ადგილობრივი ინტელექტუელი ძალებით შეგებულნი, რომელიც ზაფხულის სეზონში სისტემატურ წარმოდგენებსაც აწვებდა შესადგერ სასკოლო დარბაზში ან და კიდევ ამ ბოლო ხანებში ტენიკუმის შენობასთან მოღებულ, გაშლილ სათავარო აუდიტორიაში. დღეს დღეობით ეს მოძრაობა ძალები არა სჩანან და წარმოდგენებს ეხლათ შემდგომი ვერ გამოუტყდები ახალგაზრდობა სულმძღვანელობს. დარწმუნებული ვარ, ადგილობრივი ხელის უფლება რომ დაიახლოვებდეს ყველა იმ საქმით პირებს, რომელიც წესით თუ უნებლიეთ ყოველგვარი ასეთი საქმეობრივი საქმეობრივი არიან, უსათუოდ სასურველ ნაყოფს გამოიღებდა. თეატრის ვარშემო შემოკრებილი ახალგაზრდობა გამოცდილ და დახელოვნებულ ძალებთან ერთად ლამის საღამომებსა და წარმოდგენებს მოაწოდებდა და მთელი ამ მომავალი ზაფხულის სეზონის განმავლობაში—შესაძლებელი გახდებოდა შეკრებილი იყო იმდენი თანხა, რომ უფრე საბიჯველ ნაყოფს სახალხო სახლის შენობას—დროით დაავიჯოვებინდა.

უკლებსიმი და სამუდგელოება უკვე აღარ არის. ხალხს უფრეულობა ახალი სულიერი საზრდო ესაჭიროება; მთელსოფელს და საჩქარო საჭიროების საწარმოებებს ერთი მოხდენილი სახალხო სახლის შენობა; თუ ეს საქმე არ დაიჭრება და სახალხო სახლი ამ შესაფერ დროით არ მოგვარდება, შემდეგ უკურო მწელი იქნება.

საქართველო

სხვა რიგით ეს სოფელი ადგილობრივი ხელის უფლების დაუღალავი ენერგიითა და სასოფლო საქმეებისათვის თავი-განწირვით, ჩქარის ნაბიჯით მიიწევს წინ სამეურნეო და სხვა კულტურულ ზრდა-განვითარებისაკენ. თითქმის ყველა ახლო მახლო კუთხეებში ალაგმული იქნა ნიძირალები და სოფლის მასწავლა ყაჩაღები, რომელიც ძლიერ აწუხებდა ხალხს. შეკეთებული იქნა გაზ-ტუცილები, სასოფლო შარა-გზები და ბოგირები. სარწყავი არხების საქმე, რომელიც ამავე სოფლის მცხოვრებმა ცნობილია ნიკო ნიკოლაძემ მოაწყო თავის დროზე, რიგითი მიმდინარეობს, ასე რომ სოფლს ვეღა-საგან იშვიათად გაუჭირდება.

ზაზრის თვალსაჩინო ადგილას დამუშავდება საშუალო სასწავლებლის შენობა, რომელიც აღბათ აღმასკამი თუ ბოლომდე არ დაიშურებს თავის-ძილ-ღონეს, მიღე დათავრდება. ამ ხანებში, ფოსტო-ტელეგრაფის განყოფილება, რომელიც აქ თითქმის ათ წელიწადზე მეტია რაც ვახსნილია, ახალ ბინაზე იქნა გადატანილი. აღმასკამის კანცელარიათის ადგილას, რომელიც ყოფილი საზოგადო ბანკის შენობაში მოთავსდა.

სამწებარო კომპარტივის ბედი, რომელიც ანდენი წლის არსებობის განმავლობაში ვერ იქნა ვერ შეივსო უმთავრეს საჭირო საგნებით მიანიც, საჭმარისი არა ასანთი და თუთუნის ამოღება მოთხოვნილების სოფელთან; საჭიროა საკომპარტივი წარმოების უფრო მაგარ და ფართო ფეხზე დაყენება. ბაზარში მხოლოდ ერთი ფართლის საავტორო, ისიც კერძო, და მხოლოდ „ოთხშაბათობით“ ბაზრობაზე თუ შენობებს მამლობელ კლამშია და და სხვა ადგილებთან მრავალ ვაჭარ-მეწარმეობანებს ფართოვდება. რომელიც სიმინდის დღევანდელ დაცხულ ფასობასთან „მამასისკლათ“ იყიდება.

ამ ჩვენს დაბას მხოლოდ ერთი გარემოება აწუხებს. ეს არის რკინის-გზის პლატფორმის სიშორე, რომელიც ექვსიოდ ვერსის მანძილზე იანეთშია გაშენებული. რასაკვირველია მაქანის დაახლოება შეუძლებელია, მაგრამ როგორც ამ სოფლის, ისე სხვა მრავალ ვარშემორტებულ სოფლებისათვის, რომელთაგან მრავალი ხალხი აწუხება სამეზობროთ თუ სავაჭროთ, თუცილებლიერ ესაჭიროება ერთი შესაფერის სადგური, ვინაიდან ამ უკანასკნელს შეეძლო უფრო მეტი სარგებლობა მოეტანა როგორც ამდღეს სოფლობისათვის, რომელიც უფრო ამ მაქანს უდგება იანეთში და შემდეგ სახელმწიფო სარგებლობის მიზანით დიდი შეიქმნებოდა, ვინც კომპარტივის სადგურს. ამზედ ფრად სასურველია თვით რკინის-გზის მოავარი სამართავლო მოაქციდეს ყურადღებას და იანეთს, პეტანის მავიერათ საფურს აუშენებდეს.

საქართველო

საქართველო

კი წყალი. წყალი უფრეულობა მარად ადვილად და შედეგად გაციებული იმბაროთ არც თბილი წყლის სხვა ნაკლებ სასარგებლოა.

საქართველო

საქართველო

ში საჭიროა კიდევ 32.000 მუშა. ვეგლა ეს ორგანიზაციები მოითხოვენ შეერთ. შტატებში შესვლის სიონ ლაბორი, რომელსაც ვიშნოვიჩი ხელმძღვანელობდა.

ქართულ დრამატულ სტუდიის მოსწავლე ახალგაზრდობა.

„გრემლი“

ტასო აბაშიძის ბენეფისი.

ხუთშაბათს, 12 აპრილს, რუსთაველის თეატრში გაიმართა ტასო აბაშიძის საბენეფისო წარმოდგენა. დიდი ოპერეტა „ნატორის თვალის“ თარ. ახნაზაროვის მიერ.

მსახიობ კოტე ცხომელიძის გარდაცვალების შემდეგ ქართულ სცენაზე იშვიათად დადგმულ ოპერეტებს, თუ ანგარიში არ მივიღებთ ვიქტორ დოლიძის „ქეთი და კოტეს“.

მაგრამ უკანასკნელი ექვთის უფრო სობორო რეპერტუარი, მხოლოდ იმ ხასიათის, როგორც „სევილიელი დღა“ რომლისა „კამარა“ და სხვა.

ასე რომ ჩვენი საზოგადოება მართლაც, რომ მოწყურებული იყო ოპერეტების და ორეისორმა კოტე მარჯანიშვილმა არ წააგო, რომ რამოდენიმე სერიოზულ პიესების დადგმის შადგე შეიტანა რეპერტუარში ოპერეტა „ნატორის თვალის“.

აღნიშნულმა ოპერეტამ 12 აპრილს ყოველ მოლოდინს გადააჭარბა.

კ. მარჯანიშვილის ხელი იყო საჭირო, რომ ოპერეტა „ნატორის თვალის“ ასე მეტწილად ჩვენი საზოგადოება.

აღნიშნულმა წარმოდგენამ კიდევ ერთხელ დაგვიტკბია, რომ მარჯანიშვილს შეუძლია სასცენო ხელოვნების სუსტი ნაწარმოებები გააცოცხლოს და შეიტანოს შიგ შემოქმედების ძალა და ინტერესი.

არ გვახსოვს აგრე ლამაზად და კობტად დადგმული ოპერეტა არა მარტო ქართულ, არამედ რუსულ სცენაზედაც.

ოპერეტის მუხივა ლამაზი მელოდები. ნიქურ კომპოზიტორს ეტყობოდა ახალგაზრდა დირიჟორს ალ. გველესიანსაც სერიოზული მუშაობა.

ბენეფიციანტი ასრულდება ბეტანას (ნატორის თვალის) როლს.

ტასო აბაშიძის სასაიმოვნო ტემპრის ხმა აქვს. ტასო აბაშიძე 25 წელიწადი მოღვაწეობს ქართულ სცენაზე და მის ვებდები ყოველთვის ახალგაზრდას და სიცოცხლით სავსე მსახიობ ქალს.

აღნიშნულ საღამოს ტასო აბაშიძე იყო არა ჩვეულებრივი. თავისუფლად სცენაზე დაჰერა, ბუნებრივი კომიზმი, მიზგრა-მიზგრა, ლამაზი ხმა, უმარყო გადმოცემა როლისა—აი საუკეთესო თვისებანი ტასო აბაშიძისა.

აუ. ვასაძე შესაფერ ადვილს იყო. მან შეიტანა თავის როლში ცოცხალი თამაში და ფრანგული ტემპერამენტი.

საყურადღებოთ შესარულა ჰერცოგის როლი მხახიბმა ნიყო გოციძემ.

კ. კორნეისს ახასიათებდა ბუნებრივი კომიზმი.

ყურადღებას იქცევდა მსახიობი ყორფლიანი პრინცი როლში. მხარულ კომედიისთვის ყორფლიანი საგრძნობი ძალაა, რადგან მის ნიქს დასდევს ბუნებრივი კომიზმი.

მან მოგვცა ნამდვილი ტაბი პრინცისა ამ სახით, როგორც ჰქონდათ წარმოდგენილი აგრორის და რეისორის.

რაც შეეხება ვარეკელის ქალს ჰერცოგის ასულის როლში, უნდა აღვნიშნოთ, რომ მას ხმა ურავლა არა აქვს.

მხოლოდ შუა და დაბალი რეისორები საგრძნობლათ მოიხსუსტებს.

რაც შეეხება გუნდს, ვაეების ხმები სუსტად ისმოდა, თუმცა ლამაზად მღეროდნენ ქალები.

დეკორაციები დახატულია მხატვარ სიდემონერისთვის მიერ ახალ სტილით.

მეორე მოქმედების შემდეგ საზოგადოებამ ხანგრძლივი ოვაციები გაუშარა მობენეფისს და მრავალი საჩუქრები მიართვეს.

ორკესტრი უკრავდა ტუმს, სცენა სავსე იყო ყვავილებით და აუდიტორიაც უგზავნიდა მას საუკეთესო ყვავილს: გულწრფელ ტაშის-ცეკას.

ქართულ-იერული.

მწერალთა კავშირში.

ხუთშაბათს, აპრილის 13-ს, დასრულდა წლიური საზოგადო კრება სრულიად საქართველოს მწერალთა კავშირისა.

კრებამ ვასტანა სულ ორ დღეს. პირველ დღეს მოსმენილ იქნა მოკლე მიმოხილვა საბჭოს მოქმედების შესახებ და ანგარიშები. კრებამ ერთხმად დაადასტურა ორივე.

მეორე დღეს, განათლების კომისარიატის წინადადებით, განხილულ იქნა კავშირის წესდება, საიდანაც ამოიშალა ზოგიერთი მუხლი, რომელსაც საპროფესიო ელფერი ჰქონდა. კავშირი დარჩა, როგორც კულტურული ორგანიზაცია და მისი წესდება წარადგენილ იქნა დასამტკიცებლად სადაც ჯერ არს.

ამს. რედაქტორი! ვთხოვთ თქვენს პატივცემულ ვაზეთში მოათავსო ჩემი განცხადება:

დღემდე მე არც ერთ პარტიაში არ მიმუშავებია. ვიყავი უპარტიო და თვალყურს ვადევნებდი ვემა პოლიტიკურ პარტიების მოქმედებებს. დღეს, პოლიტიკურად სავსებით გამორკვევის შემდეგ მსურს ვიმუშაო საქართველოს მემარცხენი ს. ფედ. პარტიაში, რადგან ერთადერთი პარტიაა ეს საქართველოში.

პირადობის მოწმობა № 359 და აღრიცხვის ბარათი ჩაითვალს გაუქმებულად ხანტურ საკაინცი.

ლაკარგე

სხვა და სხვა

ნაციონალური ტრაფიკი ირლანდიაში. ირლანდიელმა რესპუბლიკანებმა გამოაქვეყნეს პროკლამაცია, რომლებშიც აცხადებენ ნაციონალური ტრაფიკის განუსაზღვრელ დროით; თავი უნდა იქნეს შეკავებული სასაბრტო დღესასწაულებიდან და საჯარო ვასართობებიდან, თეატრებისა და კინემატოგრაფებიდან და სხვ. პროკლამაციაში აღნიშნულია, რომ ამ ტრაფიკის მიზნით აქვს უფროდღმა მიაქციენონ საზოგადოებრივ აზრს ნაციონალური ტრაფიკიდან, რომელიც შედგება ინგლისის ომის მუჭარისა. დევალერს გამოქვეყნებულ წერილიდან სჩანს, რომ აჯანყებულები ფულებს შეტად საჭიროებენ.

საფრანგეთის წერილი მესაკუთრენი. საფრანგეთის ორმა მხვილობა სარკინისგზო კამპანიამ— ორლენისა და აღმოსავლეთისა შეადგინეს საინტერესო სტატისტიკა თავის აქტიონერთა და ობლიგაციის მქონეთა შორის იმისათვის, რათა დაემტკიცებიათ, რომ საფრანგეთი წერილი საკუთრების ქვეყანა და რომ მხვილი ქონება აქ იშვიათი მოვლენაა. ორლენის კამპანიამ გამოიანგარიშა, რომ 100 აქტიონერი იქვს 80 აქვს 1—10 აქტიონდელ თითოეულს, 18—11 აქვს 50 აქტიონდელ და მხოლოდ ორს აქვს 50 აქვია და მეტი. რაც შეეხება ობლიგაციებს, ასიდან 64 შემთხვევაში ერთის ხელში იმყოფება 1—10 ობლიგაცია, 28 შემთხვევაში 11—50, და მხოლოდ 8 შემთხვევაში ასიდან ერთის ხელში 50 ობლიგაციაზე მეტი იმყოფება. აღმოსავლეთის კამპანიამაც ასეთი შედეგები მიიღო. ამასთან ეს კამპანია თავის ანგარიშში აღნიშნავს, რომ უმრავლესობა 50 აქვიაზე მეტ მფლობელებსა, კერძო პირები კი არ არიან, არამედ კოოპერატიული, პროფესიონალური და სხვ. ხასიათის ორგანიზაციები. კიდევ უფრო საინტერესოა ის ფაქტი, რომ აქტივების საშუალო რიცხვი, რომელიც თითოეულ აქტიონერზე მოდის თანდათან ეცემა, ე. ი. საფრანგეთის, როგორც წერილი მესაკუთრეთა ქვეყნის ხასიათი უფრო და უფრო ხაზგასმული ხდება. 1890 წელს აქტივების საშუალო ციფრი 14 შეადგენდა, 1900 წელს 11, 1919 წელს 9 და დამოლოს 420 წელს 7, ე. ი. ოცე წლის განმავლობაში ეს საშუალო რიცხვი ორჯერ შემცირდა სხვა სტატისტიკურ ცნობებით საფრანგეთის მთელი მოძრაობა ქონების 66 პროცენტი იმყოფება წერილ მესაკუთრეთა ხელში, 28 პროცენტი საშუალო კაპიტალისტების ხელში და მხოლოდ 7 პროცენტი, მხვილი კაპიტალისტების ხელში. ამ მხრივ საფრანგეთი სრული წინააღმდეგობაში იმყოფება ევროპის სხვა ქვეყნებთან, განსაკუთრებით ინგლისსა და გერმანიასთან. სხვათა შორის, რაც შეეხება გერმანიას, აღნიშნულ უნდა იქნას, რომ აქ ხდება წერილ მესაკუთრეთა რიცხვის დაცემა, საერთო ეკონომიურ კრიზისის და მარჯის გაიაფების გამო. ამასთან დაკავშირებით მთავრებამ შემოიღო თავისი საღარიბეში, შეესაძინა თანხების მტკიცე ოქროს ვალიუტით ჩაწერა.

გიგლიოგრაფია

საქართველოს რესპუბლიკის რუკა

1922 წ. ნოემბრის 5. ქ. ტფილისს. რუკა, რომლის სათაურიც გამოცხადდა, გამოცემულია შინაგან საქმეთა სახალხო კომისარიატის მიერ, ხოლო შედგენილი პროფ. ივანე ჯავახიშვილის რედაქტორობით ტოპოგრაფის ევ. ბარამიძის მიერ. რაც აქნობამდე რუკა გამოცემულია, შეიძლება ითქვას, არც ერთი ყოფილა ისეთი სრული, როგორც ეს უკანასკნელი. შინაგან საქმეთა კომისარიატის თაოსნობა რუკას აძლევს განსაკუთრებულ მნიშვნელობას შინაური მართვა-გამგეობის ადმინისტრაციული, ეკონომიური და სხვაგვარი სამსახურის საკითხების გამოსარკვევად. ძველი რუკები, რომელიც ყოფილი კავკასიის სამხედრო ოლქის შტაბის გამოცემულია, ისეთი ღარიბია, რომ აკად. ნიკ. მარის მოწმობით ქანეთის ზოგჯერ სტრატეგიული თუ დასახლებული პუნქტებიც კი არ ყოფილა ზედ აღნიშნული. ასე რომ თვით ნიკ. მარს შეუტანია მოგზაურობის დროს. დღევანდელი საქართველოს რესპუბლიკის მართვა-გამგეობის საჭიროებისთვის ხომ ყოველდ უფარგისა, რაფგანაც ბევრი ცვლილება მომხდარა უკანასკნელი წლების განმავლობაში როგორც ხალხის მოძრაობის, ისე პოლიტიკური ცხოვრების საქმეში. ტოპოგრაფის ევ. ბარამიძის დიდი შრომა გაუწევია, ასე რომ ორი წლის გასაკეთებელი საქმე ექვს თვეში მოუსწრაფ; რედაქტორობა კიდევ პროფ. ივ. ჯავახიშვილისა ერთნაირ გაანტად დასდებია რუკას, რომ მისი გეოგრაფიული ნომენკლატურა შესაფერი ყოფილიყო ქართული გეოგრაფიული-ისტორიული ნომენკლატურისა.

საქართველოს რესპუბლიკის ავტონომიური ერთეულები აუხაზეთი, აჭარა, ქობულეთი და სამხრეთ ოსეთი, აგრეთვე დანარჩენი საქართველო რუკაზე დაყოფილია მარჯობად, სადაც აღნიშნულია.

სიტყვები

ქართული სტუდია

გაზეთ „ტრიბუნის“ ფურცლებზე, ამ ცოტა ხნის წინათ მოითხოვებული იყო, პატარა წერილი, ტფილისში არსებულ აკაკი ფაღავას ხელმძღვანელობით ქართული დრამატული სტუდიის შესახებ, სადაც აღნიშნული იყო, თუ რა მნიშვნელობა აქვს ხსენებულ სტუდიას თეატრალურ ცხოვრებაში, ჩვენი ღარბი სტენისათვის, და აგრეთვე თქმული იყო ორი-ორე სიტყვა სტუდიის მოსწავლეთა შემადგენლობაზე. მაგრამ არ შემოიღია ამ წერილში არ შეგჩრდებ ხსენებულ სტუდიის შემადგენლობაზე, და არ ესთქვა შემდეგი: სტუდია, თავისი მნიშვნელობით, და აკადემიური მეცადინეობით, თავისი სავნების სიმრავლით, და მომავალი მსახიობების ყოველმხრივი განვითარებით, არის იგივე უნივერსიტეტი. აქ თავმყვროლია უმთავრესად, საშუალო სწავლა დამთავრებული ახალგაზრდობა, რომელიც მომავალ თეატრისათვის აუცილებელ საჭიროებას წარმოადგენს. ამ ვამათ ვსტუდის მივაქციო ყურადღება შემდეგს: თუ კი ეს სასწავლებელი არის უმაღლესი სასწავლებელი თეატრალურ დარგისათვის, მაშინ აქ მოსწავლე ახალგაზრდობაც უნდა სარგებლობდეს სტუდენტების პრივილეგიებით, მართალია ეს სტუდია არის კერძო დაწესებულება, ის თავს იწაბავს, კერძო შემოწირულებებით, მაგრამ სასურველად იმიანია, რომ საქართველოში არსებული სტუდია ახალი თეატრის აღორძინების საქმეში. სტუდიელთა უმრავლესობა მსახურებს სხვა და სხვა დაწესებულებებში, დიდი და ხალხობით კი თავს იყრის სტუდიაში და ეწევა მეცადინეობას. მაგრამ ამათში არის ისეთი ნაწილი სტუდიელთა, რომელთაც მიუხედავად მათი დიდი სურვილისა, საშუალება არ აქვთ, უდავლობის გამო, სადმე იმსახურონ, და მით თავი შეინახონ, და აგრეთვე მეცადინეობაც აწარმოონ სტუდიაში; ეს ერთი ნაწილი სტუდენტობისა განიცდის უკუღმურეს მატრიული მდგომარეობას. ამიტომ ყოველი ქართველი მოქალაქის ვალი არის ასეთ ახალგაზრდობას გაუწიონ დახმარება, მით უფრო ეს მოწოდება შეეხება იმ მოქალაქეთ, რომელთაც უჭირავთ საპასუხისმგებლო ადგილები და კიდევაც ძალუთ მიაქციონ ყურადღება და აღმოუჩინონ დახმარება ამ ერთი მუქა მოსწავლე ახალგაზრდობას, რომელთაც დიდი სურვილი აქვთ თავი შესწირონ ხელოვნებას. დარწმუნებულ ვართ, რომ ამ მდგომარეობას აქამდეც ექნებოდა მიტყუული სათანადო ყურადღება, მაგრამ ექვს გარეშე, რომ ეს უკიდურესი მდგომარეობა, მცირე რიცხვან სტუდიელთა ჯგუფისა, არ მისულა ცნობათ სადაც ჯერ არს, და ვიმედოვნებთ, რომ შემდეგში მაინც გაეწევა სათანადო ანგარიში.